

Carbon Border Adjustment Mechanism

Cementni sektor

Zahtjevi i pravila za operatere

Novembar 2023.

Denis Ivanov diplomirani inženjer kemijske tehnologije

1984 - diplomirao, Tehnološki fakultet Sveučilište u Zagrebu

2010 - voditelj tima za izračune GHG emisija - rješenje Ministarstva zaštite okoliša

2013 - Verifikator za GHG emisije u EU ETS-u (pod akreditacijom)

2023 - Verifikator za GHG emisije u CBAM-u

- 1. CBAM opći pregled**
- 2. Mehanizam prilagodbe**
- 3. Cementni sektor**
- 4. Praćenje i izračun u Cementnom sektoru**

1. CBAM opći pregled

1. CBAM opći pregled

Jeste li operater postrojenja za proizvodnju „CBAM proizvoda“?

Sectors covered in the first phase of the CBAM - our environmental policy tool to help maximise the European and global impact of our fight against climate change.

CEMENT

IRON & STEEL

ALUMINIUM

FERTILISERS

ELECTRICITY

HYDROGEN

1. CBAM opći pregled

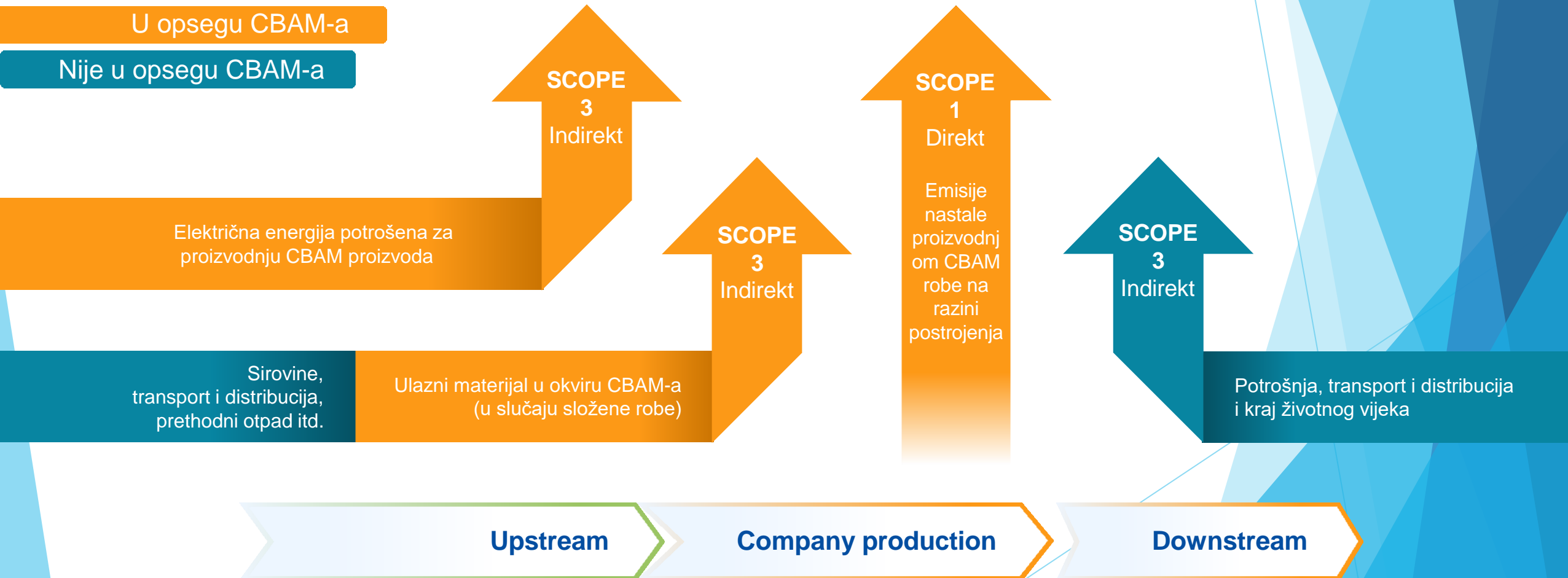
Izvozite li svoj proizvod kupcima u zemljama članicama EU?

CN oznaka	Kategorija agregiranih proizvoda	Staklenički plinovi
Cement		
2507 00 80 – Ostale kaolinske gline	Pečena glina	Ugljični dioksid
2523 10 00 – Cementni klinkeri	Cementni klinker	
2523 21 00 – Bijeli portland cement, neovisno o tome je li umjetno obojen ili ne	Cement	
2523 29 00 – Ostali portland cement		
2523 90 00 – Ostali hidraulički cementi		
2523 30 00 – Aluminasti cement	Aluminasti cement	

1. CBAM opći pregled

Što su ugrađene emisije?

1. CBAM opći pregled

Što treba nadzirati ?

Izradite dokumentaciju o metodologiji praćenja (MMD)

Korak 1. Definirajte granice postrojenja, proizvodne procese i proizvodne puteve.

Korak 2. Definirajte razdoblje izvještavanja koje ćete koristiti.

Korak 3. Odredite sve parametre koje trebate pratiti

Korak 4. Odredite metodologiju za praćenje svakog parametra koji ste identificirali

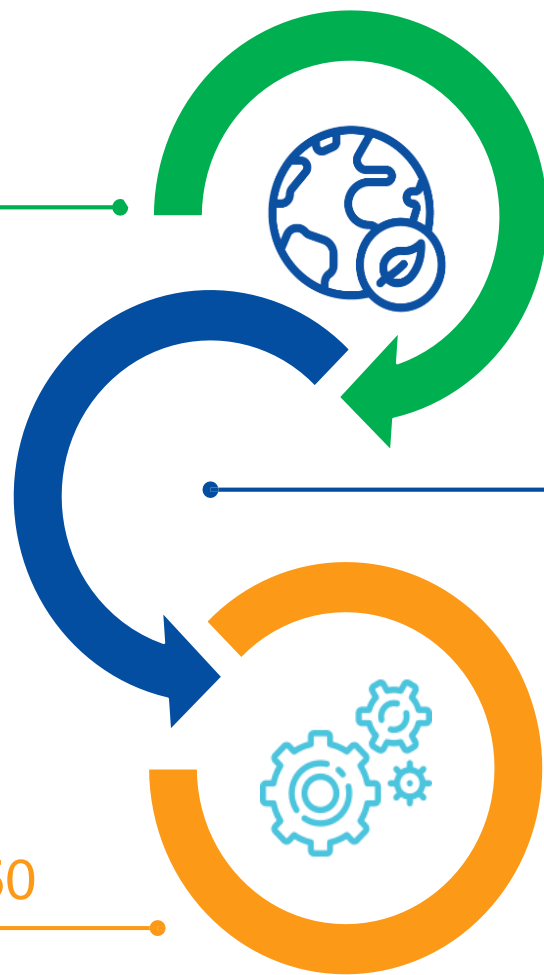

2. Mehanizam prilagodbe

2. Mehanizam prilagodbe

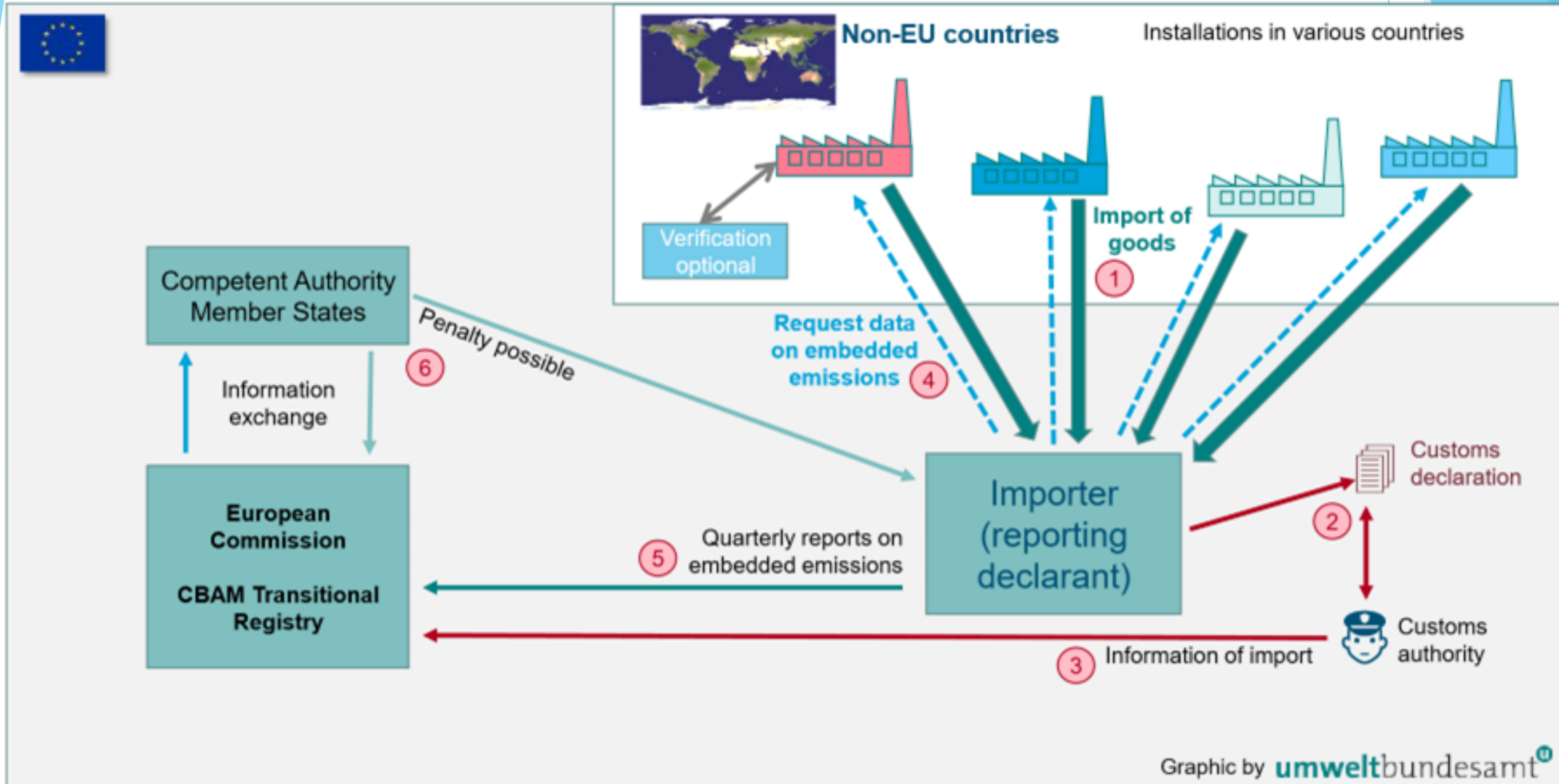
Sprječava curenje ugljika kako bi se osigurala učinkovitost klimatske politike EU-a

Doprinosi de karbonizaciji na globalnoj razini i postizanju klimatske neutralnosti do 2050

Nadopunjuje i jača EU ETS

Upravljanje CBAM-om

2. Mehanizam prilagodbe

CBAM će se uvesti u fazama:

Prijelazno razdoblje (1. oktobra 2023. do 31. decembra 2025.)

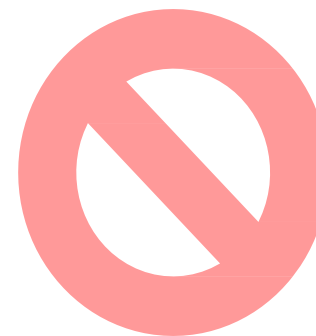
oktobar 2023. - decembar 2025.

Deklaracija CBAM-a sadrži sljedeće:

- Ukupna količina robe uvezene tijekom prethodnog tromjesečja
- Ukupne ugrađene Direktne i Indirektne emisije
- Cijena ugljika koja se plaća u zemlji porijekla za ugrađene emisije

Deklaracija se podnosi kvartalno

Nema obavezne provjere emisija od strane verifikatora ovlaštenog od EU

Nema CBAM certifikata

Ključni elementi prijelaznog razdoblja

Trajanje	1. oktobra 2023. do 31. decembra 2025.
MRV pravila	Implementacija Uredbe u skladu s člankom 35. stavkom 7. Uredbe CBAM.
Izveštavanje o neizravnim emisijama	Obavezno za sve CBAM proizvod.
Zadane vrijednosti za izvješćivanje o ugrađenim emisijama	<p>Globalne vrijednosti (osim električne energije).</p> <p>Može se koristiti za prekursore složenih proizvoda koji doprinose do 20% ukupnog iznosa za složene proizvode.</p> <p>Mora se koristiti za uvoz električne energije i za Indirektne emisije, osim ako su ispunjeni određeni kriteriji.</p>
Fleksibilnost u pogledu MRV pravila	<p>Upotreba pravila iz drugih (izvan EU) sustava određivanja cijena ugljika ili izvješćivanja dopuštena je operaterima postrojenja do kraja 2024. ako pokrivaju iste emisije i pružaju sličnu točnost.</p> <p>Uvoznici mogu koristiti druge metode (procjene) do 31. jula 2024.</p>
Učestalost izvještavanja	Kvartalno (uvoznici).
Verifikacija prijavljenih podataka	<p>Nije obavezno.</p> <p>Operateri i uvoznici trebali bi nastojati izvješćivati što je točnije i potpunije moguće.</p> <p>Ako je provjera provedena, to treba navesti u podnesku.</p>
Predaja CBAM certifikata	Nije obavezno.

2. Mehanizam prilagodbe

Izvještavanje

Obveze predaje Deklaracije carini u prijelaznom razdoblju

IZVJEŠTAJNO RAZDOBLJE	ROK PODNOŠENJA DO	IZMJENE MOGUĆE DO*
2023: October – Decembar	2024: Januar 31	2024: Juli 31
2024: Januar – Mart	2024: April 30	2024: Juli 31
2024: April – Jun	2024: July 31	2024: August 30
2024: Juli – Septembar	2024: Octobar 31	2024: Novembar 30
2024: October – Decembar	2025: Januar 31	2025: Februar 28
2025: Januar – Mart	2025: April 30	2025: Maj 31
2025: April – Jun	2025: Juli 31	2025: August 31
2025: Juli – Septembar	2025: Octobar 31	2025: Novembar 30
2025: October – Decembar	2026: Januar 31	2026: February 28

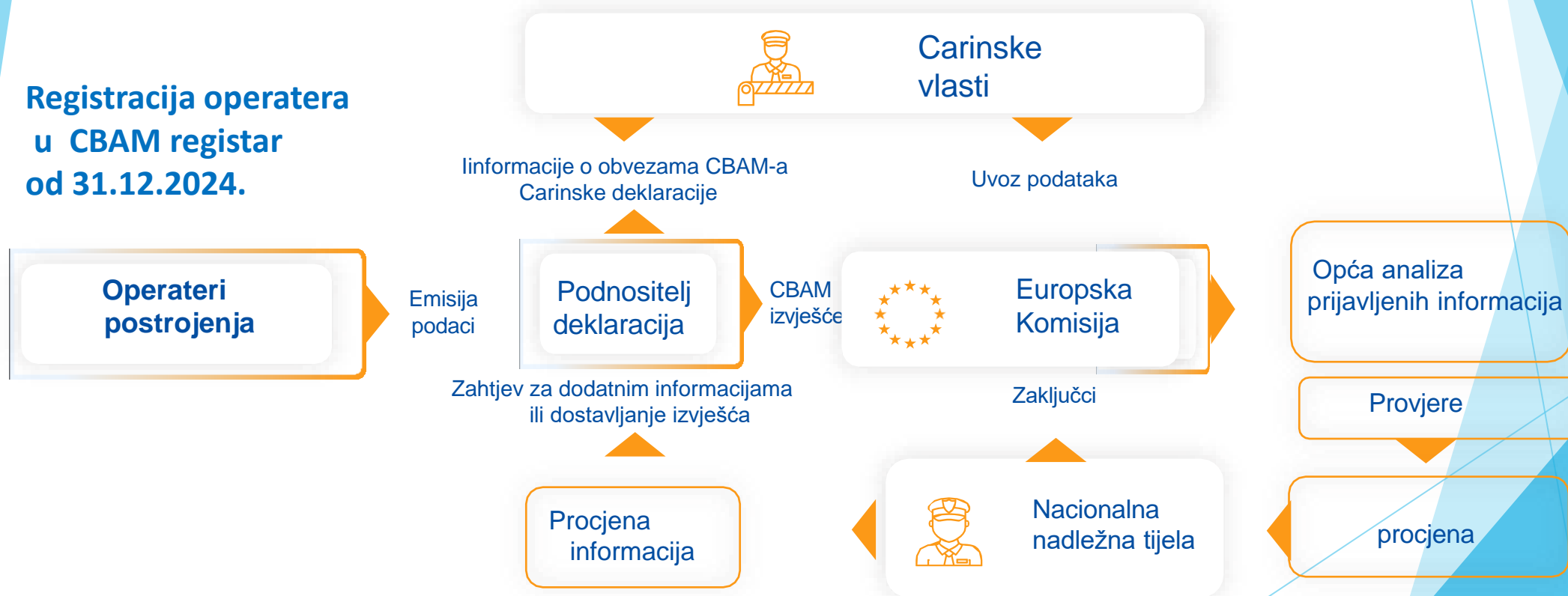
*Nakon isteka roka za izmjene, prijavitelji mogu zatražiti ponovno otvaranje datoteke pred nacionalnim nadležnim tijelom radi eventualnih ispravaka.

2. Mehanizam prilagodbe

Definitivno razdoblje (počinje od 1. januara 2026.)

Pregled aktera u CBAM-u

Registracija operatera
u CBAM registar
od 31.12.2024.

2. Mehanizam prilagodbe

Koraci za usklađivanje s obvezama izvještavanja u CBAM-u

Korak 1: Definirati opseg dotične robe

Korak 2: Odrediti razdoblje izvještavanja koje ćete koristiti

Korak 3: Identificirati sve parametre koje treba pratiti

Korak 4: Prikupiti podatke o cijeni ugljika koja se plaća u jurisdikciji

2. Mehanizam prilagodbe

	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
2	Table of contents			Navigation Area:		Table of contents	Further Guidance	Summary Processes	Summary Products				
3													
4													

Sheet "Table of contents"

- a. [Sheet "Table of contents"](#)
- b. [Sheet "Guidelines & conditions"](#)
- A. [Sheet "A_InstData" - General information, production processes and purchased precursors](#)
  - 1 [Reporting period](#)
  - 2 [About this report](#)
  - 3 [Verifier of this report, if applicable](#)
  - 4 [Aggregated goods categories and relevant production processes](#)
  - 5 [Purchased precursors](#)
- B. [Sheet "B_Eminst" - Installation's emission at source stream and emission source level](#)
  - 1 [Source Streams \(excluding PFC emissions\)](#)
  - 2 [PFC Emissions](#)
  - 3 [Emissions Sources \(Measurement-Based Approaches\)](#)
- C. [Sheet "C_Emissions&Energy" - Installation-level GHG emissions and energy consumption](#)
  - 1 [Fuel balance](#)
  - 2 [Greenhouse gas emissions balance](#)
- D. [Sheet "D_Processes" - Production level and attributed emissions for SEE calculation](#)
  - 1 [Data input for the determination of the specific embedded emissions](#)
- E. [Sheet "E_PurchPrec" - Purchased precursors for SEE calculation](#)
  - 1 [Data input for the determination of the specific embedded emissions](#)
- F. [Sheet "F_Tools" - Tools for facilitating reporting](#)
  - 1 [Cogeneration Tool](#)
  - 2 [Tool for calculation of the carbon price paid](#)
- G. [Sheet "G_FurtherGuidance" - Further guidance on specific sections in this template](#)
  - 1 [General guidance](#)
  - 2 [Source streams and emission sources](#)
  - 3 [Attribution of emissions to production processes](#)
  - 4 [Summary of products](#)

The following two sheets summarise the results at process and product level, respectively:

- [Summary of production processes](#)
- [Summary of products](#)

The following sheet summarises the main information to be communicated to the reporting declarant:

- [Communication with reporting declarant](#)

Language version:	English Version (Original)
Reference filename:	CBAM SEE Communication UBA_en_200723.xls

Information about this file:

Installation name:	Test installation
Reference period:	from: 01.01.2023 to: 31.12.2023

Izvještavanje
u prijelaznoj fazi

2. Mehanizam prilagodbe

Tko je Deklarant koji podnosi prijavu?

Pravila za Deklarante

**Bez predstavljanja drugih -
Vlastiti uvoz**

**Izravni carinski predstavnik
(status: carinski deklarant)**

**Neizravni carinski predstavnik
(Status: Uvoznik)**

Uvoznik je
podnositelj deklaracije

Uvoznik ili
neizravni carinski
predstavnik može biti
podnositelj deklaracije

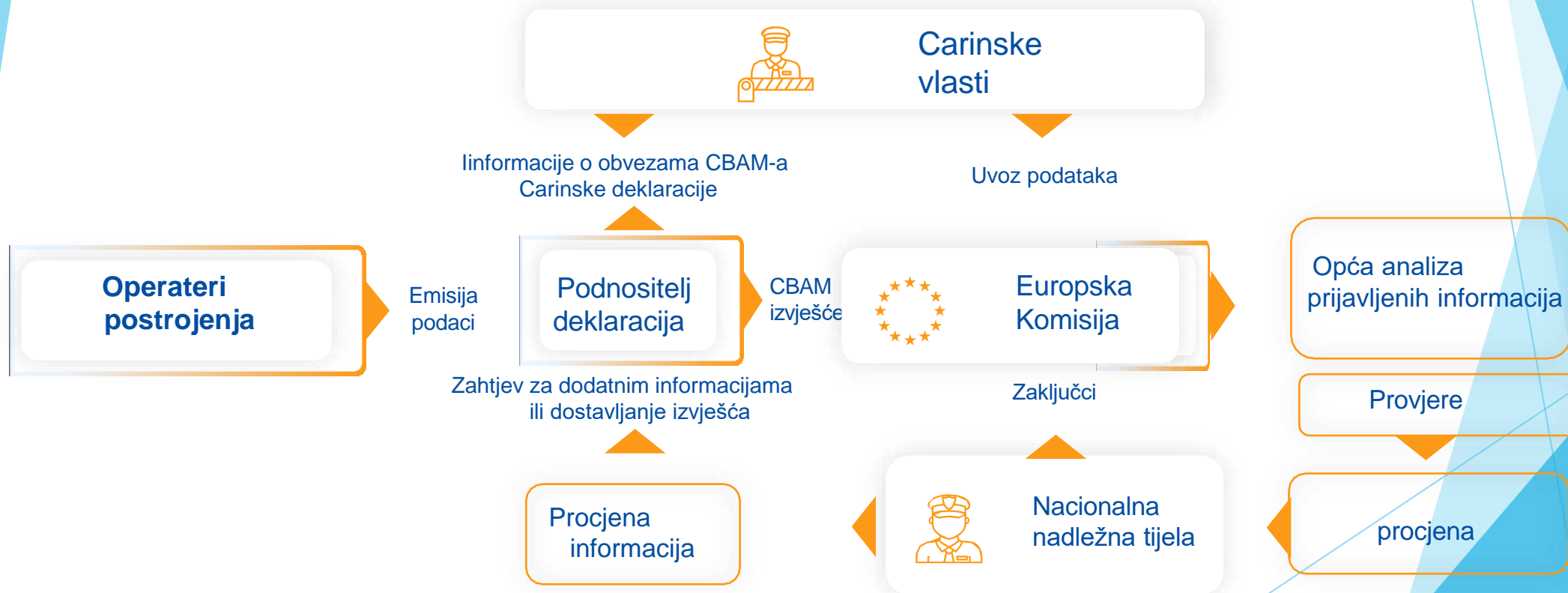
Ovisno o

obavezi

izvještavanja

2. Mehanizam prilagodbe

Ključna uloga i odgovornost u izvještavanju

3. Cementni sektor

3. Cementni sektor

Proizvodi i prekursori u CBAM Cementnom sektoru

CN oznaka	Kategorija agregiranih proizvoda	Prekursor
Cement		
2507 00 80 – Ostale kaolinske gline	Pečena glina (ostale kaolinske gline)	Nijedan
2523 10 00 – Cementni klinkeri	Cementni klinker (Ne pravi se razlika između različitih vrsta klinkera, tj. sivi i bijeli cementni klinker isti su za potrebe CBAM-a)	Nijedan
2523 21 00 – Bijeli portland cement, neovisno o tome je li umjetno obojen ili ne	Cement	Cementni klinker Kalcinirana glina (ako se koristi u procesu)
2523 29 00 – Ostali portland cement		
2523 90 00 – Ostali hidraulički cementi		
2523 30 00 – Aluminasti cement	Aluminasti cement (također se naziva i „kalcij aluminatni cement)	Nijedan

3. Cementni sektor

Ključni pojmovi

Jednostavan proizvod

- proizvod proizveden od goriva i sirovina za koje se smatra da imaju nulte ugrađene emisije prema CBAM-u

Složeni proizvod

- proizvod proizveden od drugog CBAM proizvoda (bilo jednostavnog ili drugog složenog proizvoda)

Proces proizvodnje

- kemijski ili fizički proces koji se provodi u dijelovima postrojenja za proizvodnju proizvoda pod kategorijom agregiranih proizvoda i njihovih određenih granicama sustava

Proizvodni put

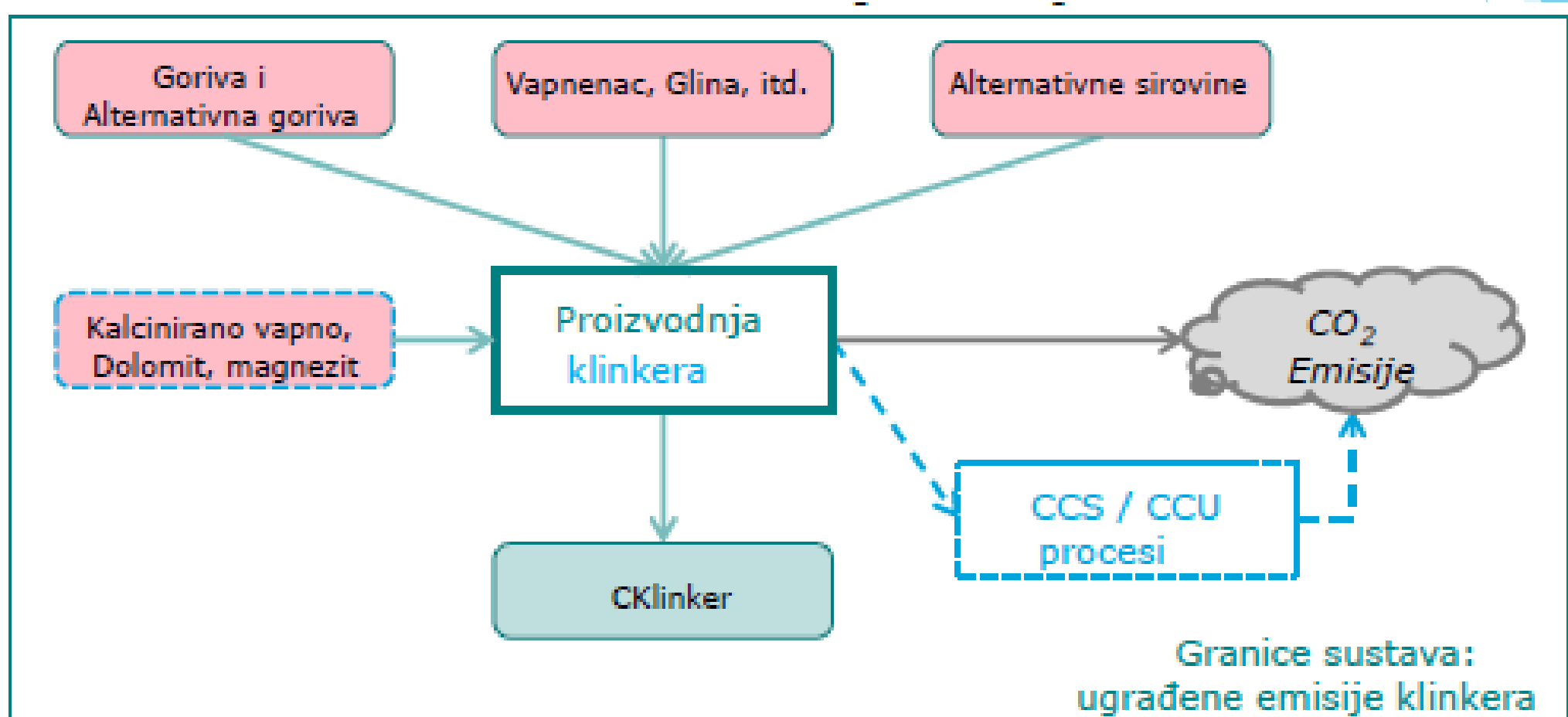
- specifična tehnologija koja se koristi u proizvodnom procesu za proizvodnju proizvoda

Kategorija agregiranih proizvoda

- skupina CBAM proizvoda s različitim oznakama CN, ali sličnim karakteristikama
- za svaku kategoriju agregiranih proizvoda i proizvodnog puta: odredbe o granicama sustava (unosi, izlazi i odgovarajuće emisije) prate se emisije i relevantni prekursori

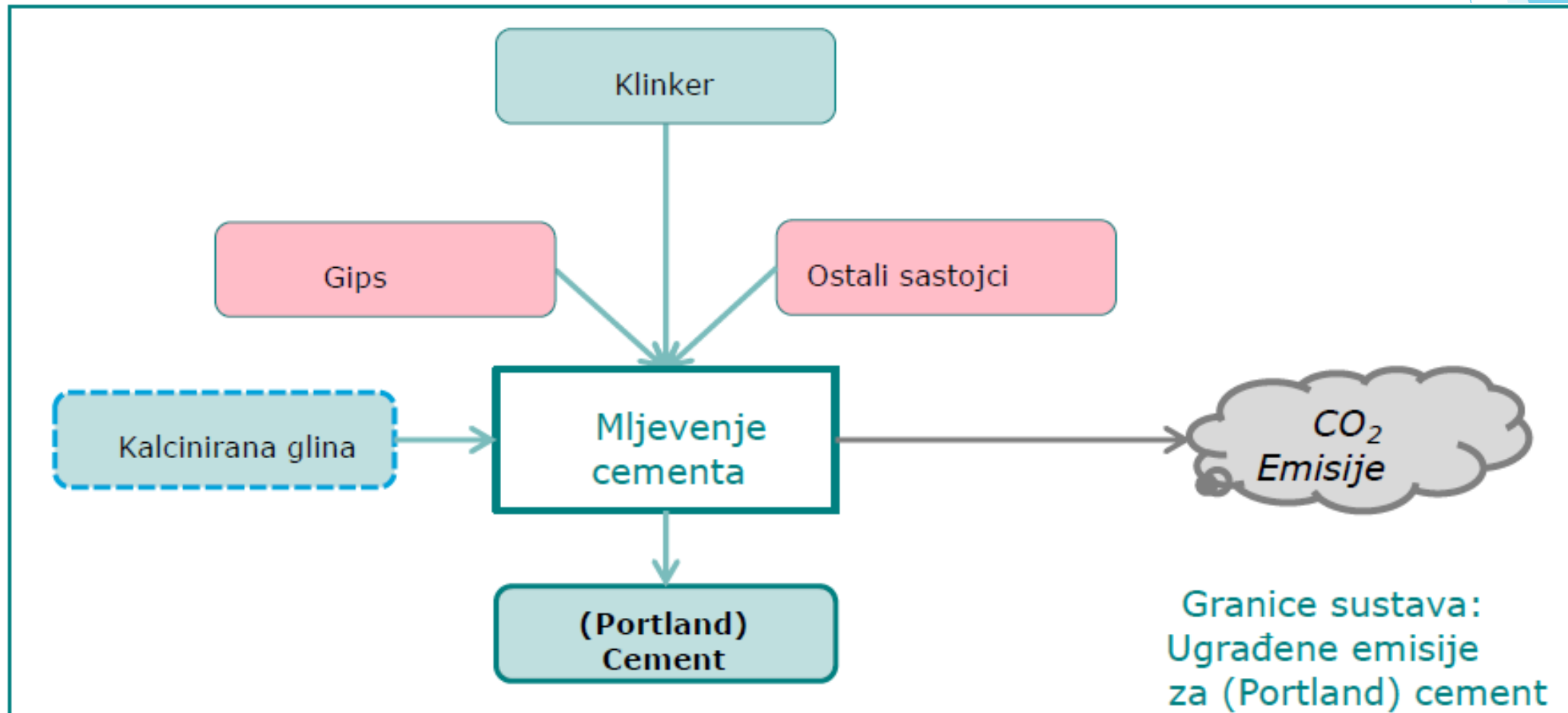
3. Cementni sektor

Granice sustava postrojenja za cementni klinker:

3. Cementni sektor

Granice sustava postrojenja za cement:

3. Cementni sektor

Obaveze nadzora i praćenja

„Postrojenje”

„Proizvodni proces“

„Kategoriju agregiranih proizvoda”

„Proizvodni put

Postrojenje se može sastojati od više od jednog proizvodnog procesa, proizvodni procesi se mogu sastojati od više od jedne proizvodne rute.

„razina aktivnosti”

„izbjegavati dvostruko računanje”

Planiranje praćenja

Treba dokumentirati metodologiju praćenja (MMD)

- za određivanje CBAM emisija
- za proizvodne podatke u postrojenju
- za proizvodne procese
- definirati granice sustava postrojenja
- definirati granice proizvodnih procesa
- identificirati tokove izvora za metode izračuna
- identificirati izvore emisija za metodu mjerenja
- definirati pristup kvalitete i količine: proizvoda, el.en.
- napraviti dijagram i opis postrojenja

Vodeći principi za praćenje

- Jednostavnost
  - Najpouzdaniji izvori podataka
  - Najpouzdanijih mjernih instrumenata
  - Učinkoviti kontrolni postupci
- Potpuna transparentnost i sljedivost
  - Navođenje svih izračuna
  - Napravljene pretpostavke
  - Kontrole koje osiguravaju točnost podataka

3. Cementni sektor

Elementi metodologije praćenja

- Prikupljanje podataka (mjerni podaci, proizvodni protokoli, određivanje zaliha itd.)
- Uzorkovanje materijala i goriva.
- Laboratorijske analize goriva i materijala
- Održavanje i umjeravanje mjerača
- Opis izračuna i formula koje se koriste
- Dokumentiranje korištenih standardnih vrijednosti i njihovih izvora.
- Kontrolne aktivnosti
- Arhiviranje podataka
- Redovito utvrđivanje mogućnosti poboljšanja

3. Cementni sektor

Elementi metodologije praćenja

Pisani postupci

- Upravljanje odgovornostima i kompetencijama osoblja
- Protok podataka i postupci kontrole
- Mjere osiguranja kvalitete
- Metoda(e) procjene za zamjenske podatke
- Redovito preispitivanje prikladnosti metodologije praćenja
- Plan uzorkovanja i postupak za reviziju
- Postupci za metode analize
- Postupak za dokazivanje jednakosti s EN ISO/IEC 17025

3. Cementni sektor

Kontrolne mjere i upravljanje kvalitetom

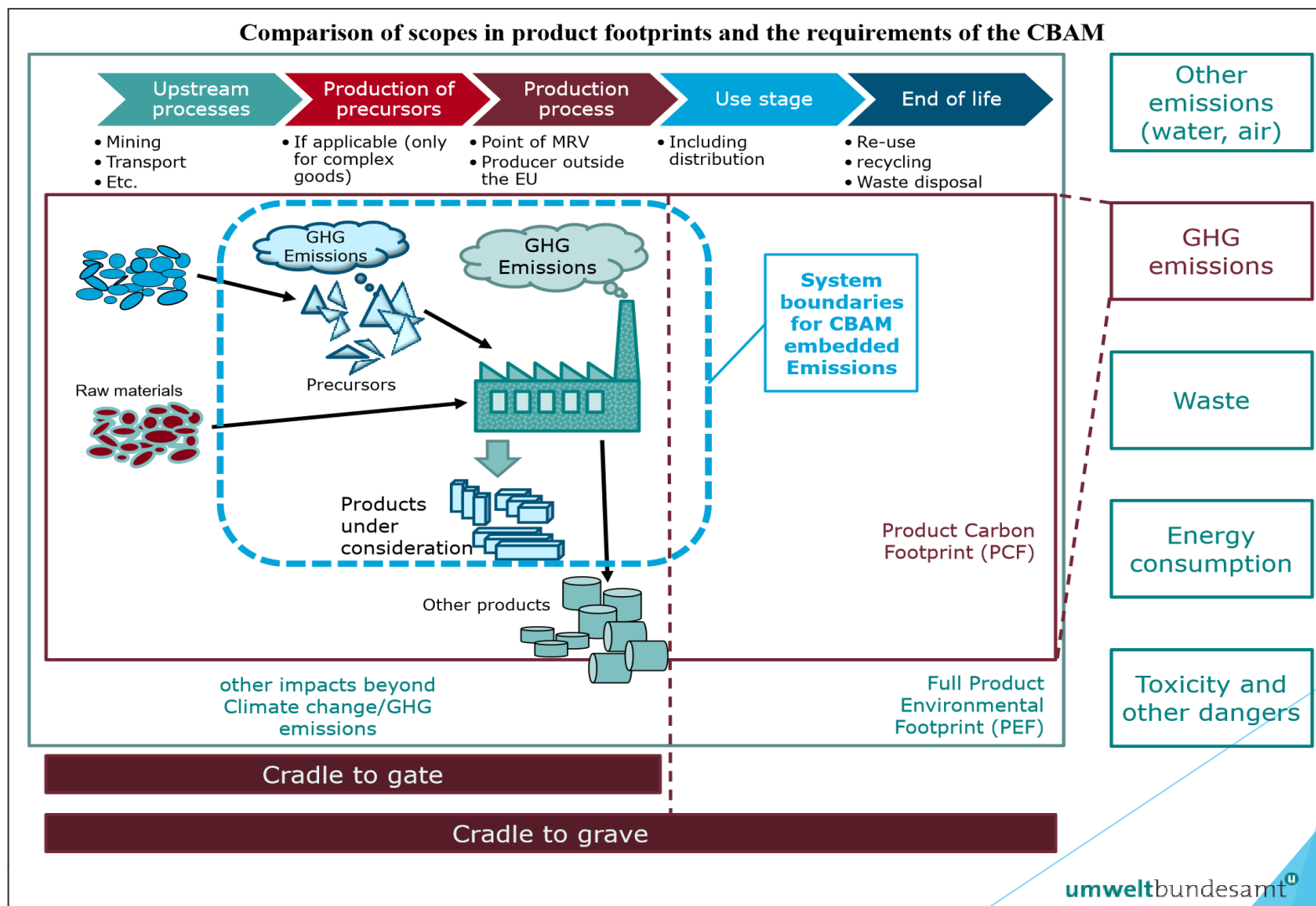
Korak 1. Izraditi procjenu rizika

Korak 2. Uspostaviti učinkovite kontrole

Korak 3. Redovito procjenjivati efikasnost mjera kontrole

3. Cementni sektor

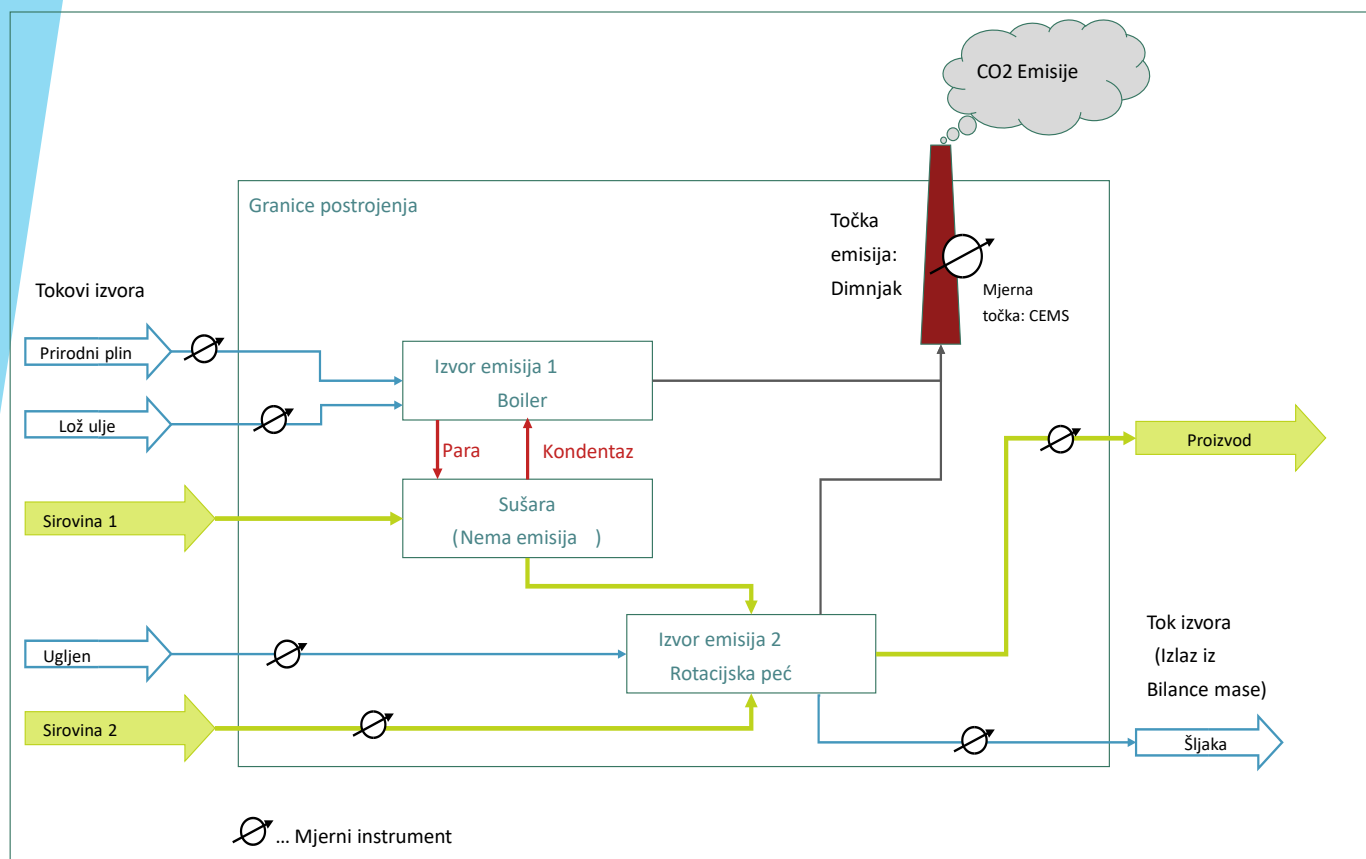
Kako se određuju ugrađene emisije - koncept

3. Cementni sektor

Praćenje stakleničkih plinova na razini postrojenja - koncept

Primjer postrojenja s osnovnim konceptima praćenja direktnih emisija

Ključni naglasci

- Tok izvora
- Izvor emisije
- Točka emisija
- Mjerni instrumenti
- Analize
- Faktori izračuna

4. Praćenje i izračun u Cementnom sektoru

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Koraci za određivanje ugrađenih emisija

Korak 1. Podijeliti postrojenje na proizvodne procese i njegove specifične granice

Korak 2. Identificirati relevantne parametre i metode, zatim provoditi praćenje

Korak 3. Pripisati emisije proizvodnim procesima

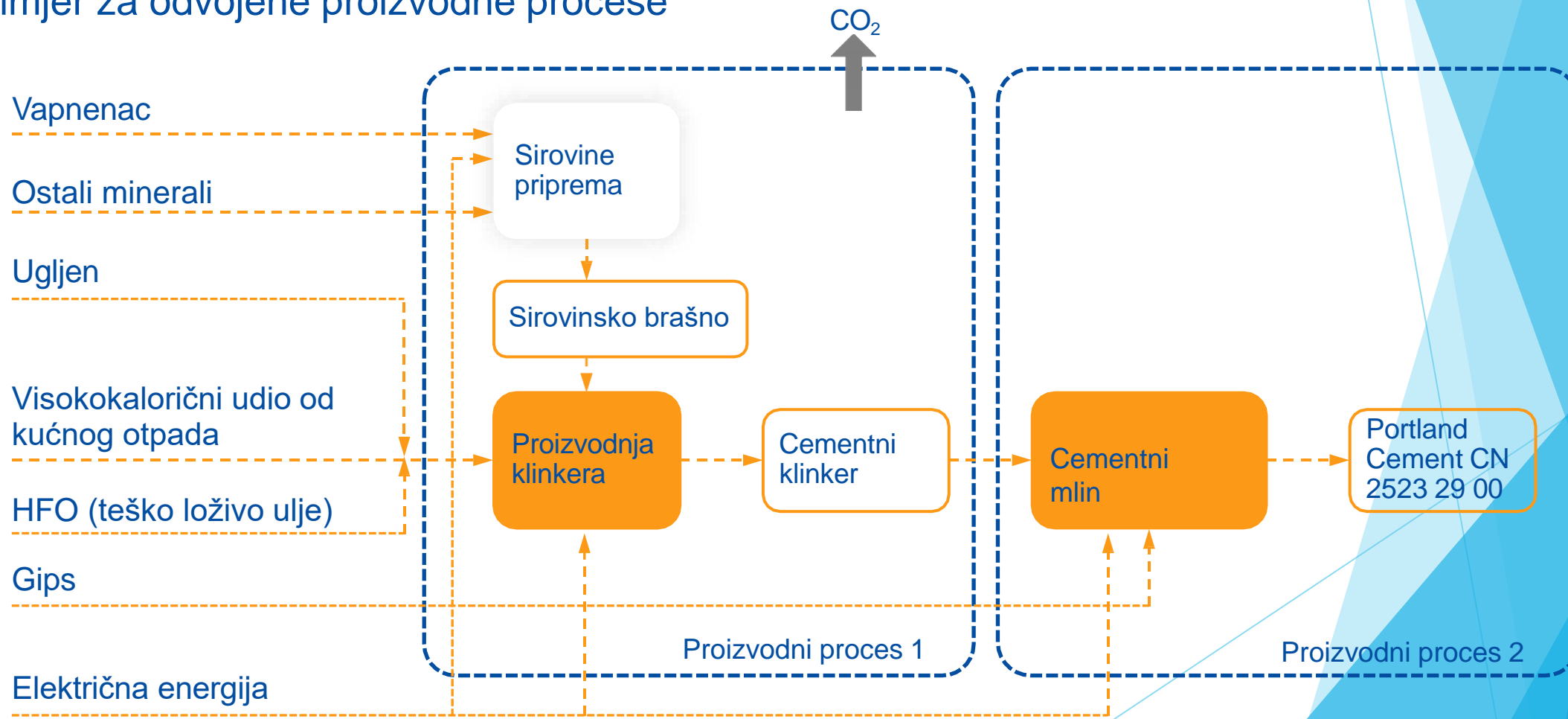
Korak 4. Dodati specifične ugrađene emisije relevantnih prekursora

Korak 5. Odrediti specifične ugrađene emisije CBAM proizvoda

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Korak 1: Podijelite instalaciju na proizvodne procese (1/2)

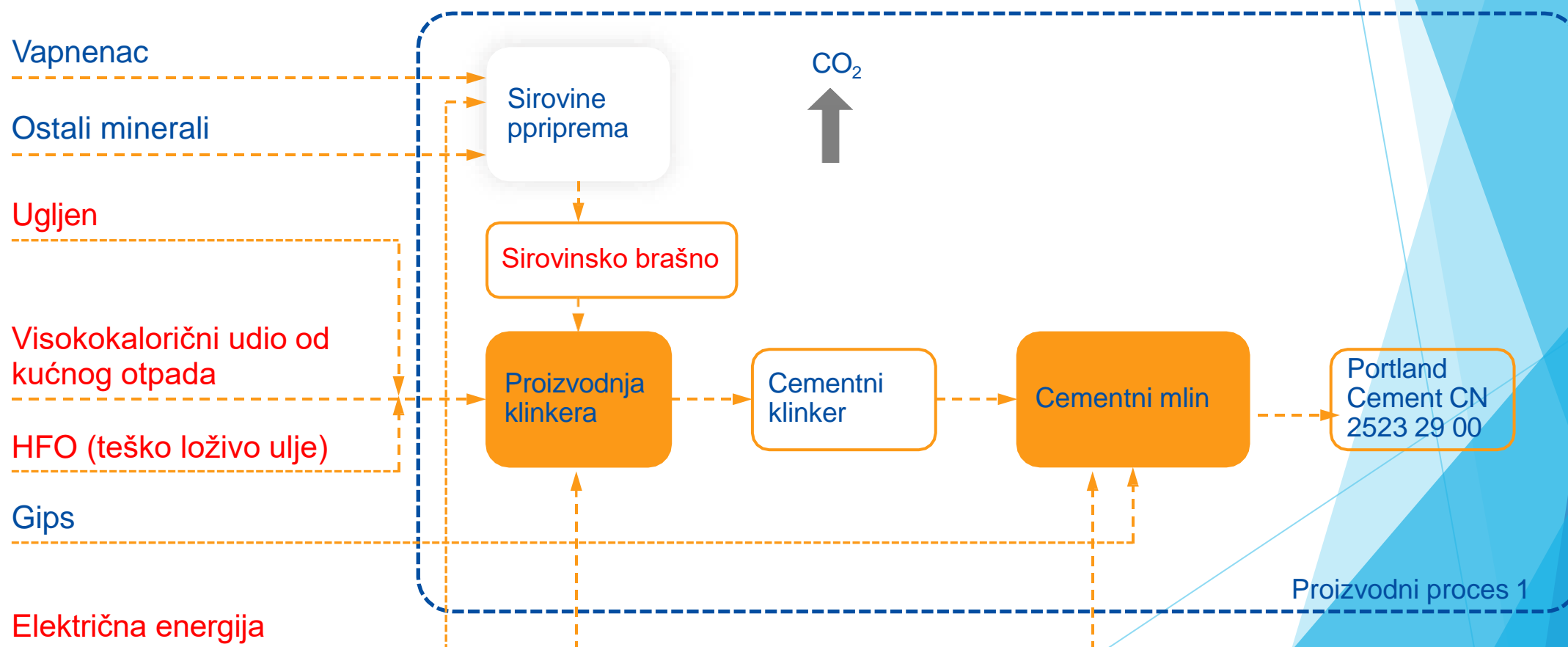
Primjer za odvojene proizvodne procese

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Korak 1: Podijelite instalaciju na proizvodne procese (2/2)

Primjer za "pristup mjehurića"

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

- **Direktne emisije iz goriva i materijala**
  - ← Standardna metoda, bilanca mase, kontinuirano praćenje emisija
- **Direktne emisije povezane s toplinskim tokovima, ako je relevantno**
  - ← Odrediti toplinske tokove
  - ← Emisije = protok topline × odgovarajući faktor emisije
- **Otpadni plinovi, ako je relevantno**
  - ← Odredite protoke i kalorijske vrijednosti
- **Proizvedena električna energija, ako je relevantno**
- **Neizravne emisije povezane s potrošnjom električne energije**
  - ← Odredite potrošnju električne energije za proizvodnju CBAM proizvoda
- **Prekursori, ako je relevantno**
  - ← Odredite potrošnju prekursora

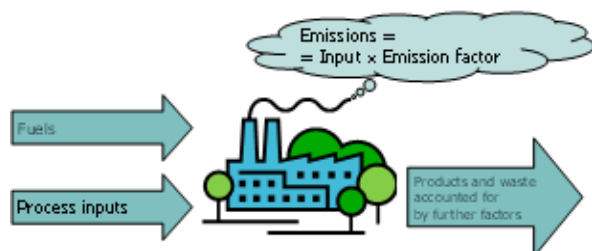
4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

1

Metodologija temeljena na izračunu

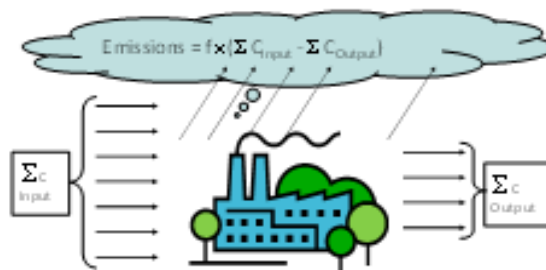
Standardna metoda

- odrediti količinu goriva i potrošeni ulazni materijal
- odrediti faktore izračuna kao što su donja ogrjevna vrijednost i emisijski faktor
- odrediti emisije množenjem potrošnje s računskim faktorima

Bilanca mase

- odrediti sadržaj ugljika u svim gorivima i ulaznim materijalima
- odrediti sadržaj ugljika u svim izlaznim materijalima
- odrediti emisije kao razliku između ulaza i izlaza
- tipično relevantno kada ugljik ostaje u proizvedenoj robi (npr. čelik).

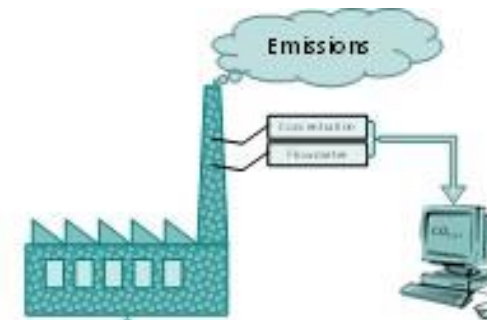

2

Metodologija temeljena na mjerenju

Sustav kontinuiranog praćenja emisija

- mjeriti koncentraciju stakleničkih plinova izravno u dimnjaku ili korištenjem ekstrakcijskih postupaka
- izmjeriti protok dimnih plinova
- odrediti emisiju

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Korak 2: Praćenje - Procesne emisije karbonatnih materijala

1. Metoda A (temeljena na unosu karbonata)

- Podatak o aktivnosti (količina karbonata koja ulazi u peć)
- Emisijski faktor izračunava se iz količine karbonata i stehiometrijskih omjera
- Pretvorbeni faktor = 1 (konzervativna pretpostavka) – preporuča se izračun

2. Metoda B (temeljena na izlazu klinkera).

- Podaci o aktivnosti (izravnim vaganjem, materijalnoj bilanci isporuke cementa)
- Standardni emisijski faktor = 0,525 tCO₂/t klinkera – preporuča se izračun iz analize klinkera i stehiometrijskih omjera
- Pretvorbeni faktor = 1 (konzervativna pretpostavka) – preporuča se izračun

3. Omjer klinker i cement

- „Faktor klinkera” – omjer mase cementnog klinkera potrošenog po toni proizvedenog cementa

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

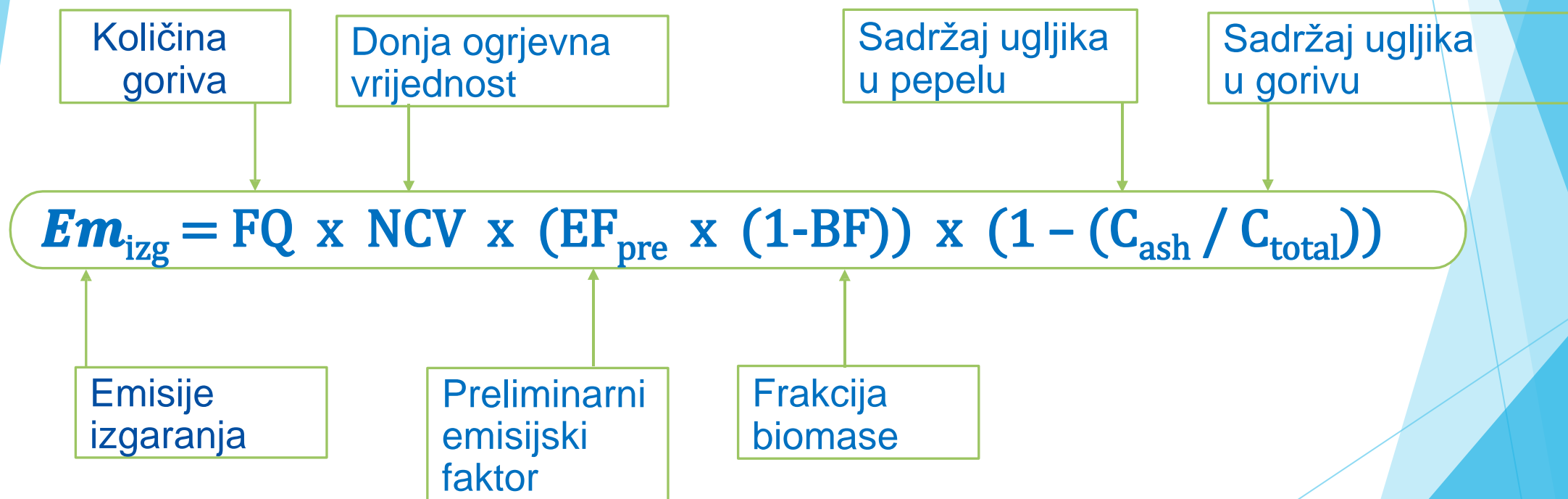
Korak 3: Pripisivanje Direktnih emisija

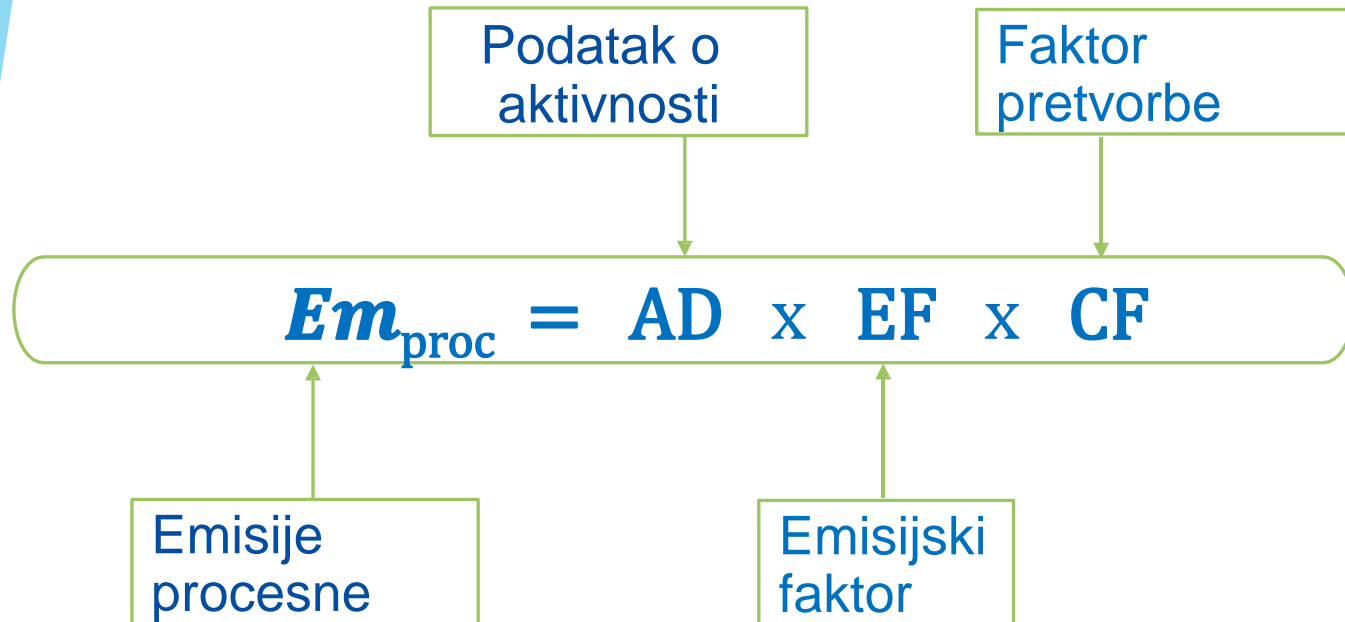
4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Korak 3: Emisije izgaranja

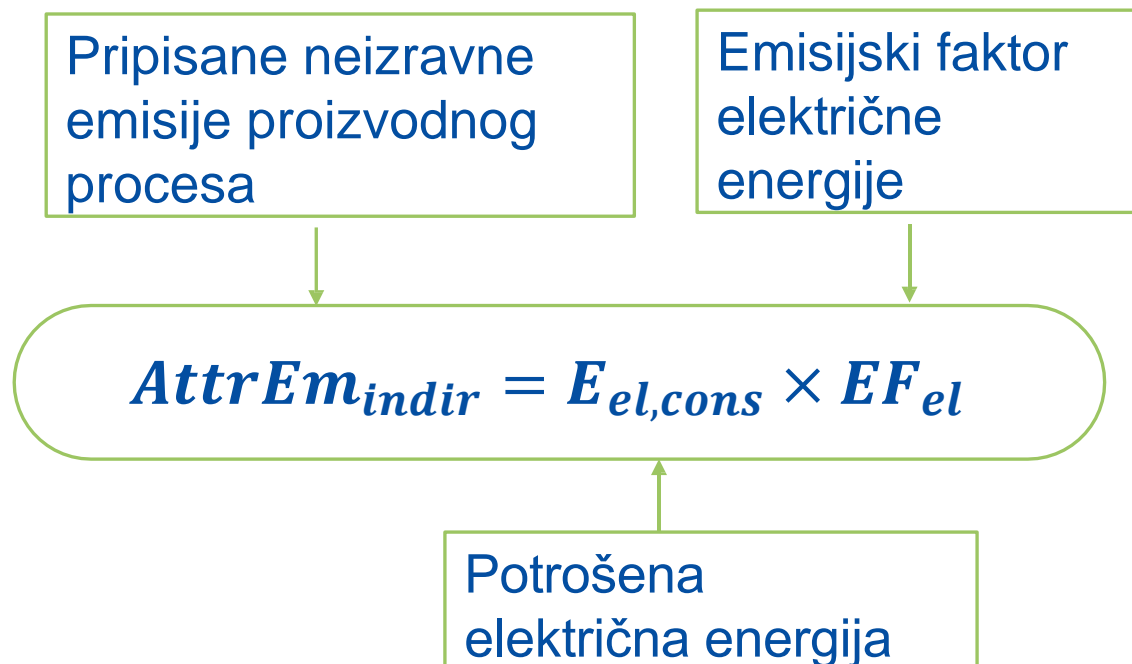
4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Korak 3: Procesne emisije

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Korak 3: Indirektne emisije

Emisijski faktor električne energije

- 1) Opći slučaj: korištenje zadanih vrijednosti
  - prosječni emisijski faktor zemlje porijekla, na temelju podataka IEA
  - ostali emisijski faktori temeljeni na javno dostupnim podacima (prosječni emisijski faktor ili CO₂ emisijski faktor)
- 2) Korištenje stvarnih faktora emisije, kod:
  - direktne tehničke veze ili
  - ugovora o kupnji električne energije

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Koraci 4 i 5: Prekursori i izračun specifičnih ugrađenih emisija

Za jednostavan proizvod (Korak 5):

$$SEE_g = \frac{AttrEm_g}{AL_g}$$

Pripisane emisije (direktne ili indirektne)

Specifične ugrađene emisije (izravne ili neizravne)

Količina proizvedenog proizvoda

Za složen proizvod koja koristi prekursore kao ulaz (Koraci 4 i 5):

$$SEE_g = \frac{AttrEm_g}{AL_g} + \sum_{i=1}^n m_i \cdot SEE_i$$

Specifične ugrađene emisije (direktne ili indirektne) prekursora

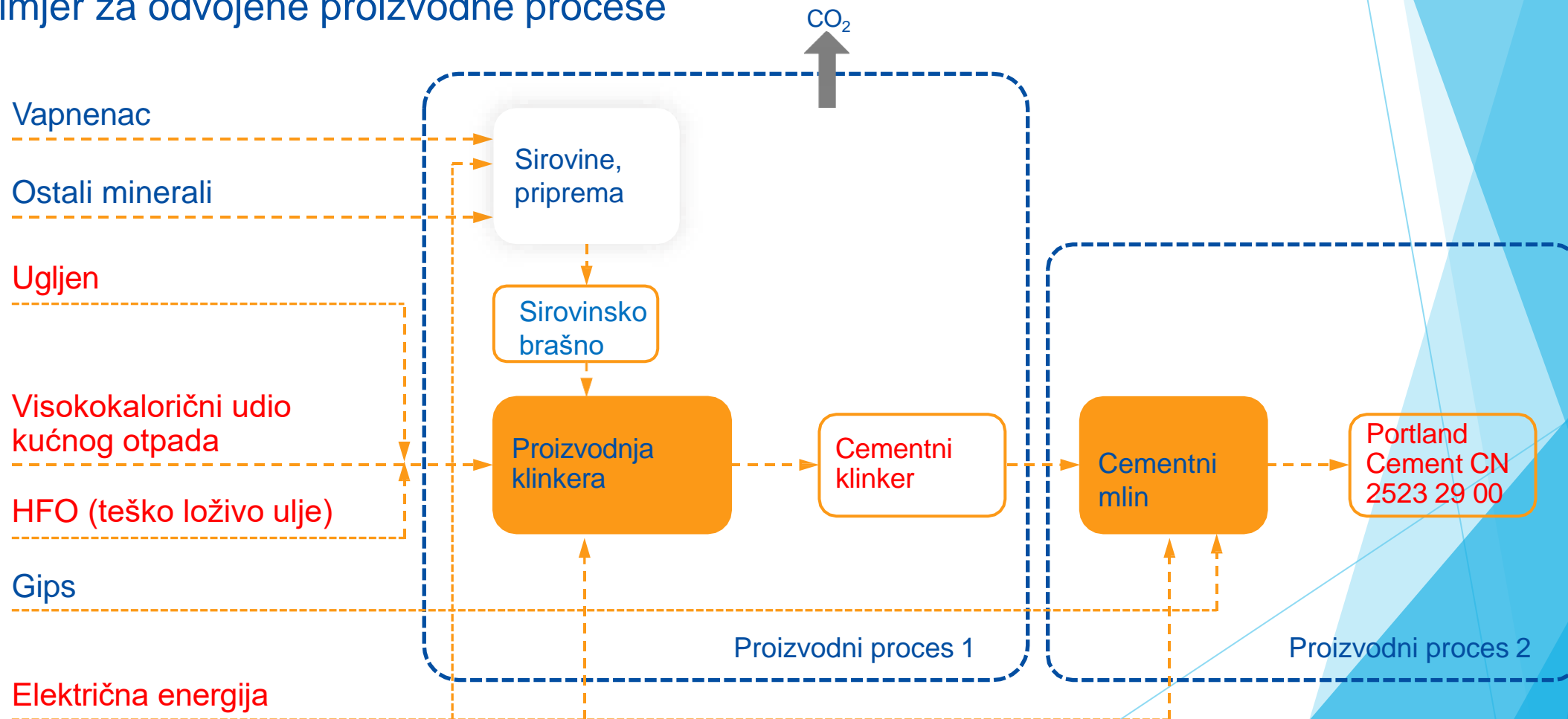
Specifični ugrađene emisije (direktne ili indirektne)

Količina korištenih prekursora po proizvedenom proizvodu

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Primjer obrađenog cementa (1/4)

Primjer za odvojene proizvodne procese

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Primjer obrađenog cementa (2/4)

Proizvodni proces 1: klinker

Parametar	AD (t)	NCV (GJ/t)	EF (t CO ₂ /t ili t CO ₂ /TJ)	Biomasa %	Emisije (t CO ₂)	Emisije biomase (t CO ₂)
Procesne emisije						
Proizvedeni klinker	1 255 000		0,525		658 875	
Emisije izgaranja						
Ugljen	88 000	25	95		209 000	0
Visoki NCV kućni otpad	25 000	20	83	15%	35 275	6 225
HFO (teško loživo ulje)	43 000	40	78		134 160	0
Ukupne direktne emisije					1 037 310	

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Primjer obrađenog cementa (3/4)

Proizvodni proces 1: klinker

Parametar	AD (MWh)	EF (t CO ₂ /MWh)	t CO ₂
Ukupne direktne emisije			1 037 310
Indirektne emisije			
Električna energija	81 575	0,833	67 953

Parametar	AD (t)
Proizvodnja klinkera	1 255 000

Parametar	SEE, direct (t CO ₂ /t)	SEE, indirect (t CO ₂ /t)
Specifične ugrađene emisije (klinker)	0,8265	0,0541

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Primjer obrađenog cementa (4/4)

Proizvodni proces 2: cement

Parametar	SEE, direct (t CO ₂ /t)	SEE, indirect (t CO ₂ /t)
Specifične ugrađene emisije (klinker)	0,8265	0,0541
Parametar	(t/t)	
Omjer klinker/cement	0,95	
Parametar	AD (MWh/t)	Emisije (t CO ₂ /t)
Dodatna potrošnja električne energije	0,85	0,0708
Parametar	SEE, direct (t CO ₂ /t)	SEE, indirect (t CO ₂ /t)
Doprinos prekursora (klinkera)	0,7852	0,0514
Proces proizvodnje		0,0708
Ukupne specifične ugrađene emisije (cement)	0,7852	0,1222

4. Praćenje i izračun u cementnom sektoru

Ukupne ugrađene emisije koje treba prijaviti ovlašteni deklarant (uvoznik u EU) za uvoz portland cementa u EU tijekom prijelaznog razdoblja mogu se odrediti, na primjer, **za uvoz 100 tona** portland cementa:

- **Prijelazno razdoblje (samo izvještaj):**

- o Direktne ugrađene emisije = $100 \times 0,7852 = 78,52 \text{ t CO}_2$

- o Indirektne ugrađene emisije = $100 \times 0,1222 = 12,22 \text{ t CO}_2$

Ukupno : 90,74 t CO₂

The Carbon Border Adjustment Mechanism - Cementni Sektor

Hvala na pažnji